

De Egelantier

Anti-pestprotocol

Openbare basisschool "De Egelantier"
Pieter van Damstraat 38, 1335 PG Almere
Telefoon: 036 - 5296818
E-mail: directie@egelantier.asg.nl
Website: www.egelantier.asg-almere.nl

Inhoud

Inleiding	3
Preventief Kanjertraining.....	4
Uitgangspunten van Kanjertraining.....	4
Wat doen we preventief en hoe doen we dat?.....	4
De petten	4
Smileyposter	7
Motor en benzine: alles wat aandacht krijgt groeit!.....	8
Wat doen we als het misgaat en hoe doen we dat?.....	10
Hoe leren we kinderen om te gaan met gedoe?	10
Fase 1 Kind heeft last van een ander Vuistregel van de Kanjertraining.....	10
Fase 2 Het storende gedrag gaat door	11
Fase 3 Iemand wordt structureel lastiggevallen vanuit een machtspositie: pesten	11
Grensoverschrijdend gedrag.....	12
Onmacht en Onwil – Hoe wij als school omgaan met grensoverschrijdend gedrag.....	12
Wat verstaan wij onder pesten?	13
Pestprotocol.....	14
Begeleiding betrokken partijen.....	15
Begeleiding en hulp voor de vier betrokken partijen	15
Cyberpesten.....	17
Wat is online pesten?	17
Digitaal pesten	17
Voorkomen van online pesten.....	17
Hoe en wanneer kan ik aangifte doen van cyberpesten?.....	17
WhatsApp	17
Bijlage 1 - Voorbeelden van pestgedrag.....	18
Bijlage 2 - Meer informatie.....	19
Bronnen voor volwassenen	19
Bronnen voor kinderen.....	19

Inleiding

Op De Egelantier streven wij naar een veilig en positief schoolklimaat waarin ieder kind zich optimaal kan ontwikkelen. We willen dat leerlingen zich gezien, gewaardeerd en geaccepteerd voelen. Leerkrachten spelen hierin een centrale rol: zij creëren een veilige en respectvolle sfeer in de klas door samen met leerlingen duidelijke afspraken te maken over gewenst gedrag en omgang met elkaar.

Pesten en agressie komen helaas op elke school voor, ook bij ons. Wij erkennen dit als een serieus probleem en zetten ons actief in om pesten te voorkomen en aan te pakken. Dit doen we vanuit de overtuiging dat een veilige school alleen mogelijk is wanneer leerlingen, ouders en medewerkers gezamenlijk verantwoordelijkheid dragen. Ons beleid rust op drie pijlers:

1. *Gezamenlijk bewustzijn:*
Pesten wordt door alle betrokkenen — leerlingen (gepeste kinderen, pesters, meelopers en omstanders), ouders/verzorgers en leerkrachten — erkend als een probleem dat actief moet worden aangepakt.
2. *Samenwerking tussen school en thuis:*
Een succesvolle aanpak vraagt om een hechte samenwerking tussen ouders en school. In dit beleid is vastgelegd welke stappen iedere partij zet wanneer er sprake is van pestgedrag, zodat duidelijk is wie wat doet en waarom.
3. *Voorbeeldgedrag en duidelijke normen:*
Leerkrachten en ouders zijn belangrijke rolmodellen. In een klimaat waarin respect, acceptatie van verschillen en open communicatie centraal staan, ontstaat minder ruimte voor pesten of agressie. Geweld of agressief gedrag, in welke vorm dan ook, wordt niet geaccepteerd. We verwachten dat iedereen binnen onze gemeenschap — leerlingen, ouders en medewerkers — duidelijk stelling neemt tegen dergelijk gedrag.

Met dit anti-pestbeleid willen wij bijdragen aan een veilige, inclusieve en respectvolle leeromgeving waarin ieder kind de kans krijgt om met vertrouwen en plezier te leren en te groeien.

Preventief Kanjertraining

Uitgangspunten van Kanjertraining

School is bedoeld om te leren. Dit gaat het beste als leerlingen zich veilig voelen op school. De pedagogische visie van de Kanjertraining vormt het uitgangspunt van ons sociaal veiligheidsbeleid. We hebben een duidelijke visie op hoe we met elkaar omgaan en willen graag samen met ouders en kinderen zorgen voor een veilige school.

We willen te vertrouwen zijn

De meeste mensen willen te vertrouwen zijn. Op die manier willen we gezien, gehoord en begrepen worden. We gaan daarom uit van elkaars goede bedoelingen en kijken met vertrouwen naar elkaar en de kinderen. Ons uitgangspunt is daarbij dat je jezelf mag zijn. Doe je niet anders voor dan wie je werkelijk bent, dan is het goed. En daarmee ben je te vertrouwen.

Wij, leerkrachten en ouders, zijn samen het gezag van het fatsoen

We zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor een goed voorbeeld van gedrag voor de kinderen. Een goed voorbeeld richt zich op fundamentele menselijke waarden zoals: liefde, vertrouwen, mededogen, toewijding, verantwoordelijkheid en betrokkenheid in de breedste zin van het woord. Daarom moeten wij, ouders en leerkrachten, duidelijke leiders zijn voor kinderen: wij vertegenwoordigen het gezag van het fatsoen. We laten ons daarbij niet bepalen door angsten, cynisme of ergernis. We zorgen voor een veilige sfeer door grensoverschrijdend gedrag op een nette manier zorgvuldig aan te pakken. Daarin werken we samen met elkaar.

We geven het goede voorbeeld

De kinderen voelen zich veilig als wij het goede voorbeeld geven:

- We gaan respectvol met elkaar om.
- We spreken respectvol over elkaar en de kinderen, ook op sociale media.
- Indien zich een probleem voordoet of als we ons zorgen maken, dan overleggen we met elkaar. We zoeken een oplossing die goed is voor alle betrokkenen en die recht doet aan de situatie.

Wat doen we preventief en hoe doen we dat?

Inhoud Kanjertraining

We bespreken en oefenen met gedrag door middel van onderstaande materialen. Deze zijn van toepassing op de kinderen, maar net zo goed op ons als volwassenen. Omdat kinderen gedrag van ons nadoen, is het van belang dat wij (ouders en het team) het goede voorbeeld geven.

De petten

Om in gesprek te gaan over gedrag maken we vanuit de Kanjertraining gebruik van petjes met vier verschillende kleuren. Wanneer zich een probleem of stressvolle situatie voordoet hebben we een keuze om verschillend te reageren. We maken kinderen bewust van hun gedrag en oefenen met nieuw gedrag. Kinderen kunnen zo leren kiezen voor gedrag dat bij hen past en dat prettig is voor henzelf en de ander.

Wanneer je doet als een kanjer, of als de witte pet, dan doe je als jezelf, je bent te vertrouwen en durft ook anderen te vertrouwen. Je toont respect voor jezelf en de ander. Jezelf zijn betekent ook: vervul de rol die bij je past. Dus moeder: wees moeder. Leerkracht: wees leerkracht. Je bent geen vriendje van het kind. Laat het kind ook kind zijn. Als we allemaal als onszelf doen, vanuit vertrouwen, kunnen we toch heel verschillend doen, ook in verschillende situaties. Teveel vertrouwen kan omslaan in naïviteit. Een witte pet is dus meestal positief, maar blijf daarin wel je eigen welzijn beschermen.

De witte pet is de pet van vertrouwen en jezelf zijn. Samen met de gele, rode en blauwe pet zie je dan...

Je kunt jezelf zijn in combinatie met de blauwe pet. De blauwe pet staat voor kracht. Dan reageer je op een prettige stoere manier. Je durft ruimte in te nemen. Je vertoont leiderschapsgedrag. Je geeft je grenzen aan. Je maakt plannetjes, toont initiatief. Zolang naast de blauwe pet ook de witte pet van het vertrouwen aanwezig is, is het gedrag prettig voor jezelf en de ander. Ouders en leerkrachten laten met de wit-blauwe pet positief leiderschap zien. Ze durven grenzen te stellen en duidelijk te zijn vanuit het vertrouwen dat de meeste mensen het goed bedoelen.	Blauw met wit • Vertrouwen • Duidelijk • Doorzetter • Leiderschap
De rode pet in combinatie met de witte pet staat voor humor. Je maakt grapjes die leuk zijn voor iedereen. Je doet optimistisch, vrolijk, relativerend, luchtig, handelt met levensvreugde. Voor ouders en leerkrachten betekent dit dat je humor gebruikt in je opvoeding en speels kunt zijn: je kunt spelen met kinderen en je kunt relativeren. Je toont optimisme en vrolijkheid.	Rood met wit • Vertrouwen • Vrolijk • Humor • Positief denken
Handelen we met de wit-gele pet, dan geven we ruimte aan de ander. We luisteren, zorgen, tonen interesse, zijn rustig en vriendelijk, bescheiden. Voor ouders en leerkrachten betekent dit dat we betrokkenheid tonen, luisteren naar kinderen en willen weten wat hun behoefte is. We tonen empathie.	Geel met wit • Vertrouwen • Vriendelijk • Bescheiden • Behulpzaam

Alle kleuren petten hebben hun valkuil wanneer de witte pet van vertrouwen wegvalt. Als we niet meer met vertrouwen naar elkaar of naar onszelf kijken, komen we terecht in wantrouwen. Bij de ene persoon of in de ene situatie uit dit zich in te krachtig gedrag (blauwe pet), bij een ander in te onderdanig angstig gedrag (gele pet) en bij een ander in clownesk meeloopgedrag (rode pet). In klassen waar het vertrouwen wegvalt ontstaat dit gedrag. De basis van vertrouwen moet dan weer worden teruggezet. Gelukkig blijken de meeste mensen dit graag te willen: we willen ons liever gedragen met witte pet dan zonder. We zijn dan even de weg kwijt geraakt.

Het gaat mis als je niet doet als jezelf

Het gaat mis als we niet meer onszelf zijn. Je hebt geen vertrouwen in jezelf, de ander of de situatie. Dan valt de witte pet weg. Je doet dan zo:

Zorg je ervoor dat je zelf krijgt wat je wilt, maar gun je de ander zijn geluk niet. Wil je graag het gevoel van macht en status hebben. Denk je vooral in winnen-verliezen.	Blauw • Bazig of gemeen • Dwingend • Kan zich ook fysiek uiten in gedrag als duwen, slaan, pesten
Doe je wat er maar in je opkomt. Je denkt niet na over de gevolgen voor jezelf of de ander en je houdt er geen rekening mee. Je loopt mee met storend gedrag en helpt dat ook in stand te houden door mee te doen of erom te lachen.	Rood • Onverschillig of cynisch • Uitlachen, meelopen • Grappen ten koste van jezelf of anderen
Trek je je terug of doe je zielig of te bang en laat dat merken door gaan zeuren of snel te huilen.	Geel • Zielig doen • Jezelf wegcijferen • Te bang reageren, dit kan zich onder andere uiten door weg te kijken of terug te trekken

In het aanspreken van kinderen gebruiken we pettentaal. Voorbeelden hiervan: “Welke pet heb je nu op? Hoe kun je de witte pet erbij opzetten?” “Ik zie een heleboel witte petten!” “Wil je te vertrouwen zijn? Doe dan als de witte pet.” De pettentaal helpt ons om zonder oordeel het kind op zijn gedrag aan te spreken.

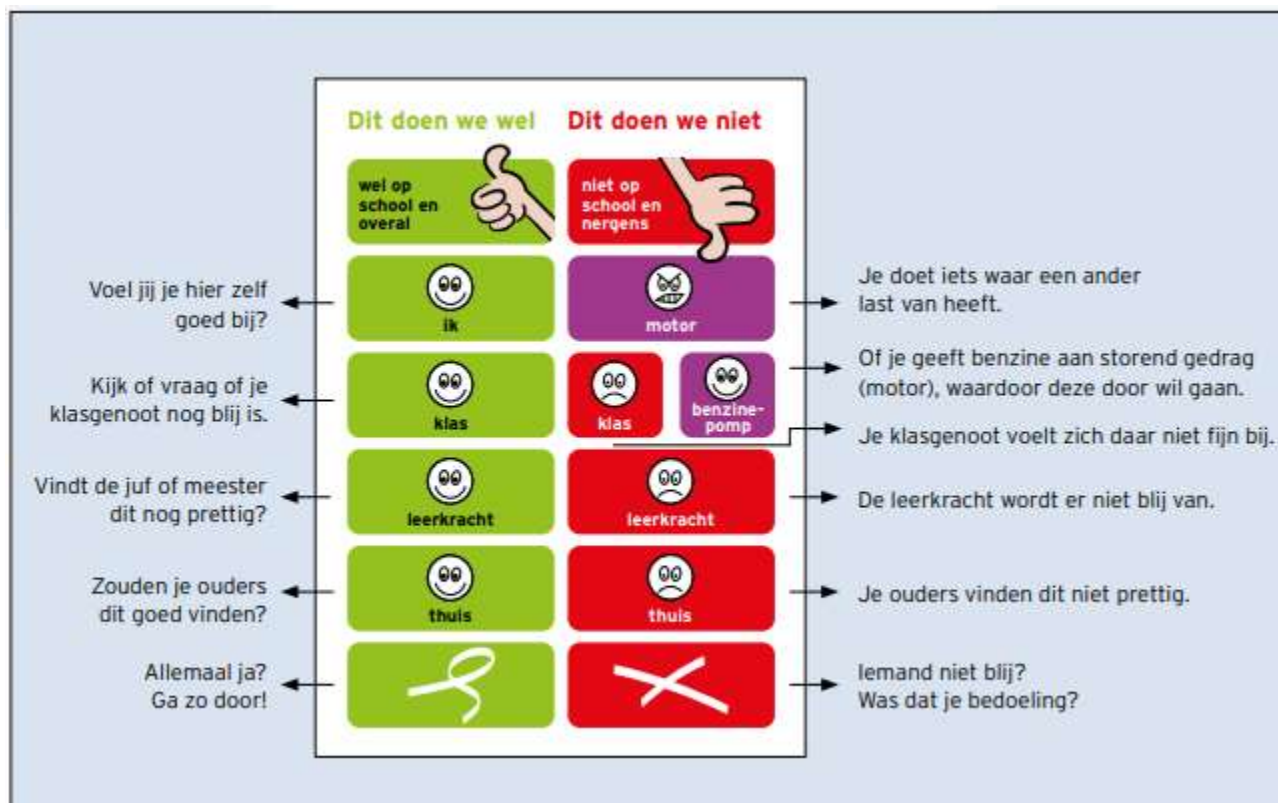
Let op

We koppelen nooit een pet aan een kind. De petten gaan over gedrag en gedrag kun je veranderen. Een kind doet als een rode pet op een moment, en is de rode pet niet. In rollenspelen gebruiken we de petten om te oefenen met gedrag.

Smileyposter

Leerlingen

Welk gedrag willen we wel en niet op school? Waar ligt de grens? De smileyposter geeft hier handvatten voor. Wij willen kinderen leren om rekening met elkaar te houden. Let dus een beetje op de gevoelens van de mensen om je heen. Check even of de ander zich nog goed voelt bij jouw gedrag. Andersom geldt ook: het is jouw verantwoordelijkheid om aan te geven wanneer je je ergens niet prettig bij voelt. De meeste mensen bedoelen het goed, maar het gaat wel eens mis. Je helpt de ander door je grens aan te geven: "Ik vind het vervelend als je ... doet. Wil je dat anders doen?"

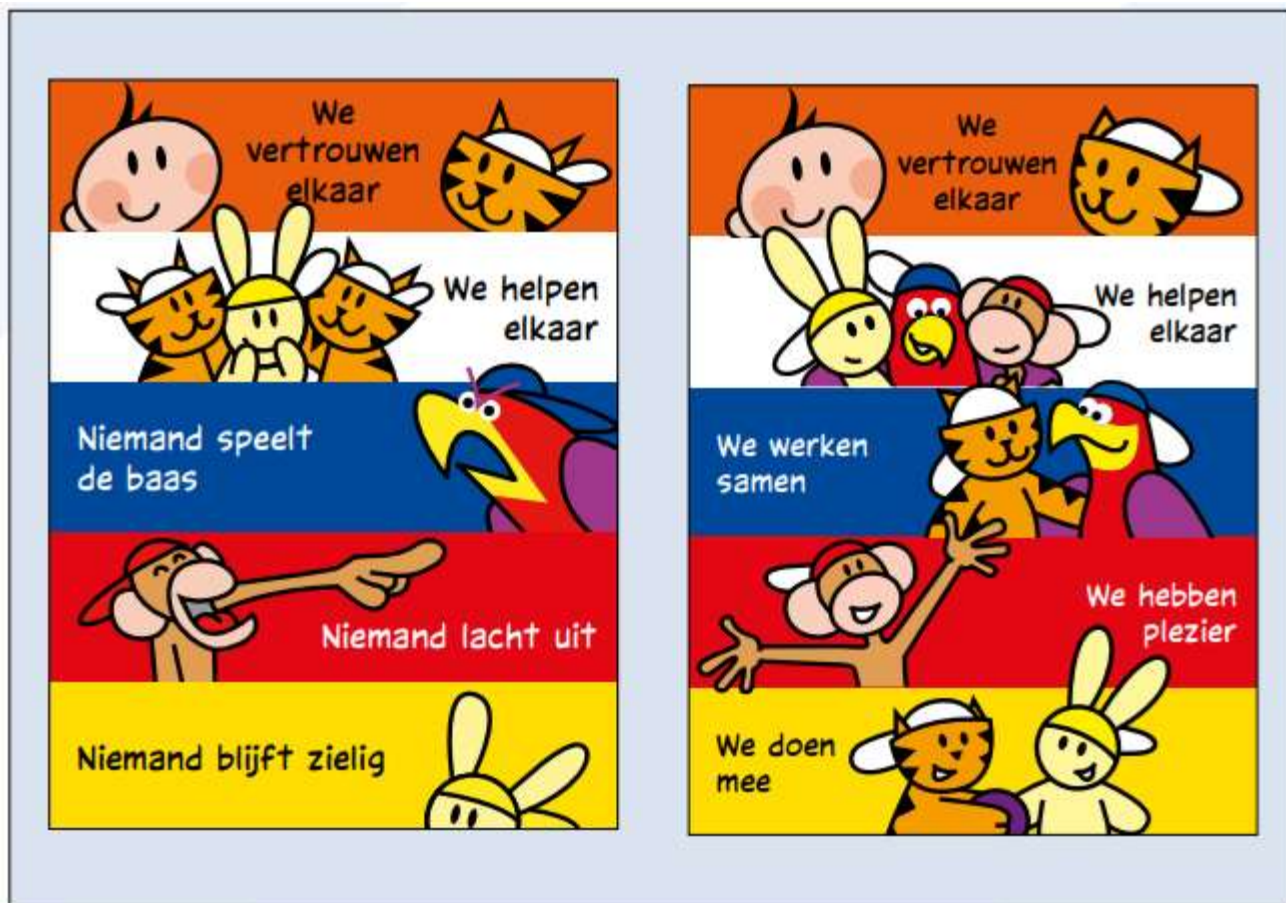
Leerkrachten, ouders en directie

De smileyposter is ook van toepassing op de volwassenen rondom de leerlingen. Wat mogen wij (school en ouders) van elkaar verwachten?

- Als we ons zorgen maken om een kind, dan overleggen we respectvol met de kinderen, ouders en de leerkracht. We geven elkaar feedback. Dat betekent dat we op het schoolplein of via internet niet slecht spreken over een ander: we gaan met die ander in gesprek. Kortom: we spreken met respect over en met elkaar.
- We zoeken een oplossing die goed is voor het kind, de klasgenoten, de ouders en de school.
- Soms bedoelt de ander iets goed, maar ervaar je het als vervelend. We geven dan rustig onze grens aan, zodat de ander rekening met je kan houden.

Afsprakenposter

Als leidraad voor hoe wij op school met elkaar om willen gaan, gebruiken we de volgende vijf uitgangspunten van de Kanjertraining. Op school ziet u deze uitgangspunten op de Kanjerafsprakenposters. De kleuren verwijzen naar de petten. Hieronder staan de posters zoals bedoeld voor de kleuters. Het kan zijn dat er op klassenniveau aanvullende regels opgesteld zijn. De uitgangspunten op de posters gelden echter voor de gehele school.

Motor en benzine: alles wat aandacht krijgt groeit!

Leerlingen

Met de Kanjertraining leren we dat alles wat aandacht (benzine) krijgt groeit. Vervelend gedrag (de motor) blijft doorgaan en krijgt status als kinderen meelachen en erbij staan. We maken kinderen bewust van de benzine die ze (vaak onbedoeld) geven aan gedrag dat niet prettig of storend is. Zo leren kinderen sociale verantwoordelijkheid te nemen en ervoor te kiezen om geen benzine te geven. In onveilige klassen bekrachtigen kinderen elkaar in negatief, te stoer gedrag. Pas wanneer kinderen leren om geen benzine meer te geven (als de norm verandert), valt er geen winst (status, populariteit) meer te behalen met negatief gedrag.

Leerkracht

De leerkracht probeert in de klas benzine (aandacht) te geven aan positief gedrag. De leerkracht spreekt benzinegevers aan: "Geef maar geen benzine" en bekrachtigt ook door te zeggen: "Fijn dat je hem of haar helpt door even geen benzine te geven". Hierdoor krijgt negatief gedrag minder aandacht (benzine) van de leerkracht.

Ouders

Wat kunnen ouders thuis doen? Bevraag uw kind eens of het benzine geeft in de klas. Soms klagen kinderen thuis over vervelend gedrag van een klasgenoot. Het komt geregeld voor dat kinderen onbedoeld zelf benzine blijken te geven aan dit gedrag. Dit kan door erom te lachen, door ernaar te kijken, maar ook door te klagen ("oohhh, stil nou eens, nouou, hou nou op..."). Dit houdt onbedoeld het gedrag in stand. Waar geeft u thuis benzine aan? Lacht u om storend gedrag van uw kind, dan zal uw kind hiermee doorgaan. Spreekt u uw kind alleen aan op negatief gedrag, dan zal uw kind daarmee aandacht vragen. Geef daarom ook vooral complimenten en benoem dus gedrag wat u prettig vindt. Dan zal dat gedrag versterkt worden.

KanVAS

Naast de observaties van de leerkracht en de kindgesprekken die gevoerd worden, wordt de sociaalemotionele ontwikkeling van de kinderen gevolgd door middel van vragenlijsten in het KanVAS (Kankertraining Volg- en Advies Systeem).

Het KanVAS bevat een korte lijst met bespreekonderwerpen voor docenten en ouders met bijhorende pedagogische adviezen voor in de klas en/of thuis. Deze kan in alle groepen ingezet worden. Vanaf de middenbouw is er een sociogram waarmee de leerkracht in kaart kan brengen in hoeverre een kind aansluiting heeft met klasgenoten en al dan niet buiten de groep valt. Vanaf groep 5 vullen kinderen ook een leerlingvragenlijst in die de emotionele ontwikkeling in kaart kan brengen en een sociale veiligheidslijst waarvan de gemiddelde resultaten op schoolniveau met de onderwijsinspectie gedeeld kunnen worden.

Het KanVAS is een belangrijk hulpmiddel voor de leerkracht om te signaleren in hoeverre kinderen zich prettig en veilig in de groep voelen. Het is eens signalerend hulpmiddel, maar geen diagnosticerend instrument. Dat wil zeggen dat het erg geschikt is om samen met ouders en kind (als het daaraan toe is) een koers uit te zetten om het welbevinden van kinderen te verbeteren, maar er rollen echter nooit diagnoses o.i.d. uit. De onderwijsinspectie heeft het KanVAS erkend als geschikte monitor om de sociale opbrengsten en de sociale veiligheid te verantwoorden.

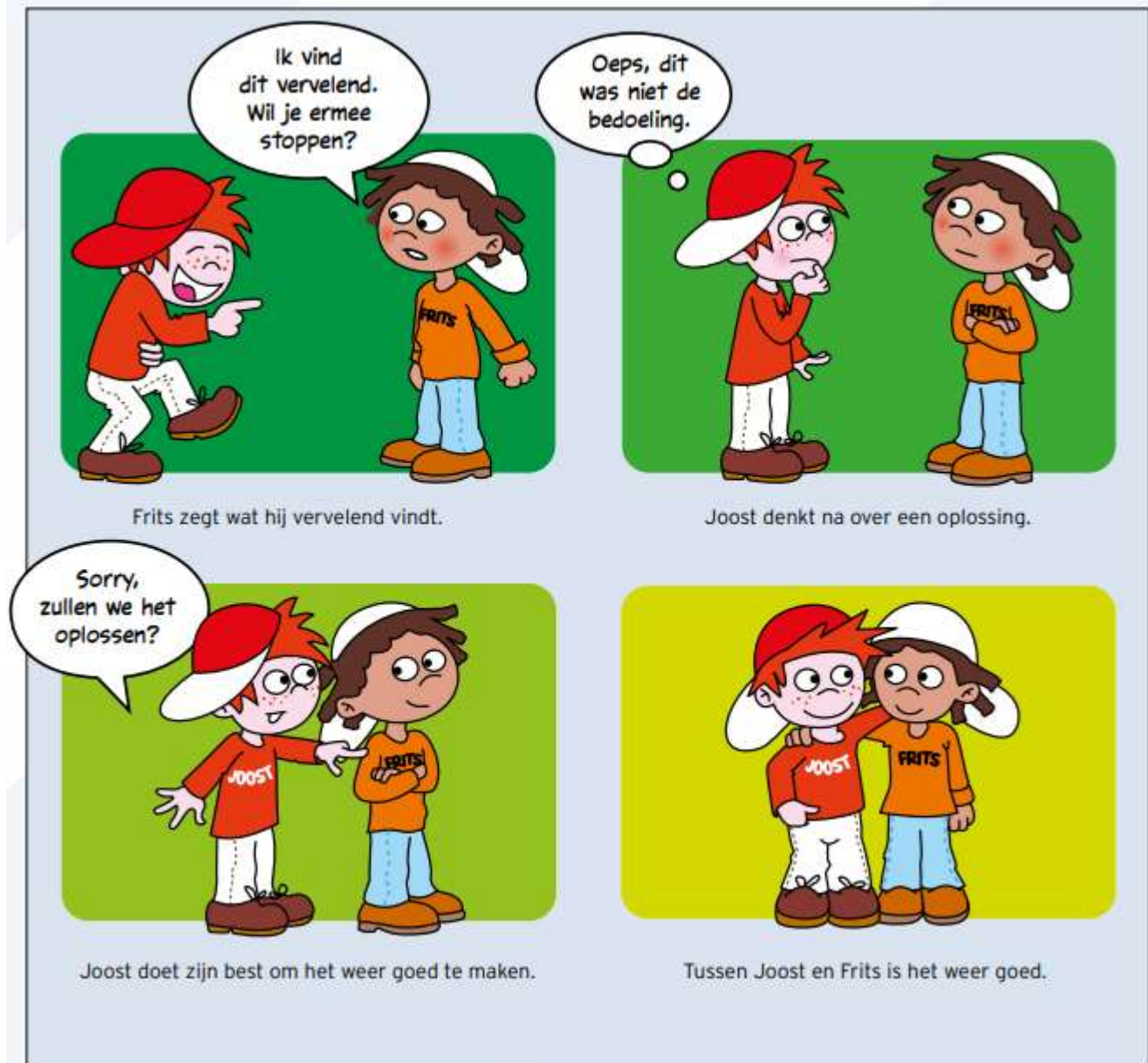
Wat doen we als het misgaat en hoe doen we dat?

Gedoe hoort erbij en is leerzaam. Het is normaal dat kinderen af en toe 'last' hebben van elkaar. Dit gebeurt thuis en op school. Ze willen spelen met hetzelfde speelgoed, ze willen rustig werken terwijl een ander door de klas roept. Ze willen met hetzelfde kind spelen, maar niet met elkaar. Dit zijn voor kinderen allemaal leermomenten. In het volwassen leven moeten wij immers ook leren omgaan met onze behoeftes en die van anderen. We zullen onze grenzen en wensen moeten aangeven.

Hoe leren we kinderen om te gaan met gedoe?

Fase 1 | Kind heeft last van een ander Vuistregel van de Kanjertraining

Jij zit in een klas met kinderen die te vertrouwen willen zijn. We leren kinderen om rustig aan te geven dat ze ergens last van hebben en te vragen of de ander wil stoppen.

Soms wordt een incident groter doordat kinderen het gedrag van een ander als vervelend ervaren en vervolgens direct agressief of klagerig reageren (richting klasgenoten, leerkracht, ouders) zonder op een constructieve manier hun grenzen aan te geven. Klasgenoten, leerkrachten en ouders kunnen dit onbewust versterken, bijvoorbeeld door agressief gedrag goed te keuren ("mep maar terug"), té veel medelijden te tonen of kwaad te spreken over het andere kind.

Ga na een conflict of gedoe geen rechter spelen om dader en slachtoffer te identificeren. Richt je op de toekomst: “Willen jullie het oplossen? Hoe zouden jullie dit de volgende keer anders kunnen doen?”

- Leer kinderen hoe je op een rustige, respectvolle manier zegt dat je last hebt van iemand. De woorden en toon moeten bij het kind zelf passen.
- Leer kinderen te stoppen met hun gedrag als een ander aangeeft er last van te hebben.
- Geef hierin zelf het goede voorbeeld. Hoe doet u als u last heeft van iemand in uw gezin, familie, vriendenkring, buurt? Welke gedragsvoorbeelden krijgen kinderen van u?
- Spreek met respect over andere kinderen, ouders en leerkrachten.
- Bespreek met kinderen het verschil tussen plagen en pesten.
- Leer kinderen de intenties van anderen te interpreteren. Een kind kan iets als een grapje bedoelen, maar een ander kan het als beledigend opvatten. Leer kinderen om te checken hoe de ander het bedoelde.

Fase 2 | Het storende gedrag gaat door

Vuistregel van de Kanjertraining: een motor kan niets beginnen als het geen benzine krijgt. Word dus niet boos, ga niet huilen, ga niet in discussie. Laat de klasgenoot die vervelend doet kletsen en ga samen met een klasgenoot die je vertrouwt (maatje of buddy) iets anders doen. Als jij niet meer op het vervelende gedrag let, houdt het meestal vanzelf op. Gaat het toch door? Dan stap je naar een volwassene die kan helpen (juf, meester, pleinwacht, ouders).

Vaak blijft het bij een incident en is er géén sprake van structureel pesten.

Tips voor leerkrachten en ouders

- Leer kinderen weg te lopen bij vervelend gedrag en steun te zoeken bij leeftijdsgenoten. Voor sommige kinderen is dit een oefening in zelfbeheersing.
- Geef hierin zelf het goede voorbeeld. Laat u zich bepalen door negatieve personen in uw leven? Of besteedt u energie aan positieve zaken?
- Leer kinderen om hulp te vragen bij een volwassene als vervelend gedrag doorgaat. Bespreek het verschil tussen klikken en om hulp vragen.
- Ook kinderen van wie u het misschien niet verwacht, kunnen doen als een rode of blauwe pet. • Vraag kinderen of het de bedoeling was om de ander bang, verdrietig, boos te maken of pijn te doen. Laat kinderen zelf nadenken over een oplossing die goed is voor alle betrokkenen.
- Problemen tussen kinderen, die zich op school voordoen, worden op school opgelost. School betreft indien nodig de ouders daarbij.
- Spreek, ook als zich problemen voordoen, met respect over andere kinderen, ouders en leerkrachten.

Fase 3 | Iemand wordt structureel lastiggevallen vanuit een machtspositie: pesten

Definitie pesten

Wanneer een kind of groepje in een machtsverhouding steeds opnieuw een ander kind blijft lastigvallen (psychisch, verbaal of fysiek), spreken we van pestproblematiek. Bij plagen zijn de kinderen gelijk aan elkaar; er is geen machtsverhouding. De rollen liggen niet vast: de ene keer plaagt de één, de andere keer plaagt de ander. Het gebeurt zonder kwade bijbedoelingen en is daarom vaak leuk, plezierig en grappig. Plagen stopt als je aangeeft dat je het niet (meer) leuk vindt.

Pesten kan heel schadelijk zijn en daarom moeten we samen zorgen dat het snel stopt. Hierbij gaat het om duidelijk begrenzen van ongewenst gedrag (van alle partijen) en het herstellen van het vertrouwen. Omdat ieder pestgeval weer anders is, staan hieronder een aantal vuistregels die wij hanteren.

Denk aan alle rollen binnen het pesten

- a. Wij (het team en de ouders van het kind dat pest) keuren het pestgedrag af en er volgt een consequentie indien het doorgaat. Hierbij wordt pestgedrag omgebogen in positief en betrokken gedrag in de klas.
- b. We leren kinderen verantwoordelijkheid te nemen en een positieve rol te spelen voor elkaar. We leren buitenstaanders (klasgenoten) het pestgedrag niet te bekrachtigen. Kinderen leren een goede vriend te zijn van de pester: help je vriend door hem weg te halen uit het pesten en met hem iets anders te gaan doen. Als omstanders/buitenstaanders niet ingrijpen, stemmen ze impliciet in met pesten.
- c. Kinderen die gepest worden oefenen om duidelijk hun grens aan te geven, geen benzine te geven, erbij weg te gaan en naar een maatje te gaan. Werkt het niet, dan ga je naar het aanwezige gezag.
- d. Klasgenoten hebben allemaal maatjes. We leren kinderen hoe je een goed maatje kan zijn voor iemand die last heeft van een ander. Wees zelf te vertrouwen, geef geen benzine aan pestgedrag en ga samen iets anders doen.

Betrek de context

- a. Het betrekken van ouders bij de normvorming en het groepsproces is van groot belang, dit versterkt het wij-gevoel. Kinderen luisteren in de eerste plaats naar hun ouders. Ouders helpen hun kind door met vertrouwen te spreken over klasgenoten, ouders en de school.
- b. De groepsnorm is van grote invloed op pesten. De groepsnorm moet zijn dat we onze eigen status/ populariteit niet versterken op een manier die ten koste gaat van een ander. Deze groepsnorm wordt versterkt door te werken aan het onderling vertrouwen in de groep, zoals beschreven onder 'Wat doen we preventief en hoe doen we dat?' We leggen de focus daarbij op:
- Wat gaat er goed in de klas?
 - Wat willen we verbeteren in de klas?
 - Welke kwaliteiten waarderen we bij elkaar?
 - Wat wordt ons plan?
 - Hoe kunnen we elkaar helpen?
- c. Indien nodig, betrekken wij de wijkagent. We (team en ouders) letten op de manier waarop we dit doen.

Onze leidraad:

- a. Wij willen dat iedereen zich veilig voelt op school. Er is daarom geen excuus voor wangedrag. Zie hiervoor ook ons gedragsprotocol.
- b. We delen kinderen niet in daders en slachtoffers. Pesten is een complex probleem waarbij dader en slachtoffer niet altijd te scheiden zijn en soms één en dezelfde persoon is. Kinderen worden niet in hun kracht gezet door ze te labelen als dader of slachtoffer. De 'dader' wordt dan negatief bekeken (met wantrouwen) en doet dan al snel iets fout in de ogen van anderen. Het 'slachtoffer' wordt dan als zwak bestempeld, en wordt niet aangesproken op zijn of haar (veer)kracht. Hoe dan wel:
- c. We zoeken een oplossing die goed is voor alle betrokkenen.
- d. We blijven met respect spreken over en met elkaar.
- e. Wij (ouders en team) geven hierin het goede voorbeeld. We kunnen hierbij ook de handvatten en tips gebruiken van Fase 1 en 2, zoals hierboven omschreven.

Grensoverschrijdend gedrag

Voor grensoverschrijdend gedrag hanteren wij het gedragsprotocol van De Egelantier. Deze is te vinden op onze website.

Onmacht en Onwil – Hoe wij als school omgaan met grensoverschrijdend gedrag

Op onze school geloven we dat kinderen in de basis zich niet willen misdragen. Soms gaat het mis, en dat is niet erg: fouten zijn leermomenten. Maar er zijn ook situaties waarin een kind wél bewust kiest om zich niet aan te passen. Daarom maken wij een duidelijk onderscheid tussen onmacht (zorg) en onwil. Dat onderscheid helpt ons om eerlijk en effectief te reageren. We hanteren op school een gedragsprotocol. Deze is te vinden op onze website.

Wat bedoelen we met onmacht?

Onmacht betekent dat een kind zich wél goed wil gedragen, maar dat het door omstandigheden of beperkingen niet lukt. Denk aan kinderen met ADHD, autisme of een moeilijke thuissituatie. Deze kinderen doen hun best, maar lopen soms vast. Onze taak is om hen te helpen. We werken samen met ouders en zoeken naar manieren om het kind te leren omgaan met emoties en gedrag.

We maken duidelijk: beperkingen zijn geen vrijbrief voor wangedrag. Elk kind moet leren zich zo te gedragen dat anderen zich veilig voelen. Ouders spelen hierin een grote rol. Als zij blijven zeggen: *"Hij kan er niets aan doen"*, dan leert het kind niet om verantwoordelijkheid te nemen.

Hoe pakken we dit aan?

- We praten met ouders en kind over de gevolgen van gedrag: *"Als je zo doet, worden kinderen bang of willen niet meer met je spelen."*
- We stellen vragen die het kind helpen nadenken: *"Wil jij dat wij jou zo zien? Hoe ga je het de volgende keer doen?"*
- We geven duidelijke instructies over wat wél gewenst gedrag is.
- Soms houden we het kind tijdelijk dicht bij de leerkracht, zodat het kan oefenen in een veilige omgeving.
- We zoeken samen naar triggers en oefenen alternatieven.
- Ouders en leerkracht maken samen een plan van aanpak, eventueel met hulp van KanVAS of een ouder-kindtraining.

Fouten maken mag. Het zijn kansen om te leren. Maar leren vraagt inzet, motivatie en samenwerking.

En wat als het onwil is?

Onwil is iets anders. Dan kiest een kind er bewust voor om zich niet aan te passen en geen rekening te houden met anderen. In dat geval stellen wij duidelijke grenzen.

We gaan in gesprek met ouders en vragen:

“Keurt u dit gedrag goed? Wilt u dat uw kind morgen weer zo reageert?”

Meestal zeggen ouders: *“Nee, natuurlijk niet.”* Dan werken we samen om het gedrag bij te sturen.

Maar soms vinden ouders dat hun kind het recht heeft om agressief te zijn of zich onfatsoenlijk te gedragen. Dan moeten we heel duidelijk zijn: op school gelden onze regels. Als ouders niet willen dat hun kind zich daaraan houdt, past onze school niet bij hun wensen. In dat geval zoeken we samen naar een oplossing, zoals een contract, tijdelijke plaatsing in een andere groep of – als het echt niet anders kan – een andere school.

Wat verstaan wij onder pesten?

Om pesten effectief aan te pakken, is het belangrijk dat iedereen binnen onze school – leerlingen, ouders en medewerkers – hetzelfde beeld heeft van wat pesten is. In dit hoofdstuk geven we daarom een duidelijke omschrijving van pesten en plagen, met herkenbare voorbeelden. Deze helderheid voorkomt discussie en helpt om snel en adequaat te handelen wanneer zich ongewenst gedrag voordoet.

Bij de jongste kinderen (groepen 1 en 2) spreken we meestal nog niet van pesten. Kleuters hebben vaak nog onvoldoende besef van de impact van hun gedrag. In deze leeftijdsfase gebruiken we daarom vooral de term *plagen* en werken we met positieve gedragsprogramma's, zoals de Kanjertraining, die kinderen leren op een respectvolle manier met elkaar om te gaan.

Pesten

Pesten is een vorm van systematisch en doelbewust kwetsend gedrag waarbij één of meerdere leerlingen macht uitoefenen over een ander. Kenmerkend is dat het gedrag herhaaldelijk voorkomt, gericht is op het beschadigen van een ander en plaatsvindt binnen een ongelijke machtsrelatie.

Kenmerken van pesten:

- het gebeurt opzettelijk, vaak met voorbedachte rade;
- de bedoeling is om een ander te kwetsen of uit te sluiten;
- het komt herhaaldelijk voor, in een patroon;
- de pester voelt zich machtiger dan het slachtoffer;
- het speelt zich vaak af in een groep, met pesters, meelopers, zwijgers en het slachtoffer;
- er is vaak sprake van vaste rollen (dezelfde pesters en dezelfde gepesten);
- het kan ernstige gevolgen hebben voor het welzijn en zelfvertrouwen van het slachtoffer;
- de relatieherstel tussen pester en slachtoffer verloopt meestal moeilijk en langdurig;
- het slachtoffer voelt zich buiten de groep geplaatst;
- ook de groep als geheel ervaart onveiligheid en spanning door pestgedrag.

Plagen

Plagen is iets anders dan pesten. Het is meestal een spontane, gelijkwaardige interactie tussen kinderen, zonder kwade bedoelingen. Hoewel plagen soms als vervelend kan worden ervaren, is het doorgaans kortdurend en onschuldig.

Kenmerken van plagen:

- het gebeurt spontaan en zonder opzet;
- er is geen sprake van macht of overheersing;
- het komt incidenteel voor en is van korte duur;
- het speelt zich af tussen gelijkwaardige kinderen;
- beide partijen kunnen plagen én geplaagd worden;
- de onderlinge relatie herstelt snel na het voorval;
- de geplaagde blijft volwaardig lid van de groep;
- de groep als geheel lijdt er niet onder.

Pestprotocol

In dit 4 fasen plan ligt heel helder vast wie, wanneer, welke acties onderneemt. Vooral van groot belang is verslaglegging, openheid en samenwerking door alle betrokken partijen. Het pestprotocol treedt in werking als een leerling wordt gepest en de 3- stappen aanpak (vermeld op de posters) geen positief resultaat oplevert voor de gepeste. Afhankelijk van het gedrag van de pester doorloopt hij/zij 1 of alle 4 fasen van het protocol.

Fase 1 Geconstateerd pestgedrag	• gesprek over omgangsregels à KJT. • pedagogisch gesprek: bewustwording van wat hij/zij het gepeste kind aan doet. • ingaan op eventuele sancties.	• Leerkracht Bij ernstige gevallen direct naar stap 3.
Fase 2 Het pestgedrag is niet veranderd naar wens	• een gesprek met de ouders en kind. • een evaluatiegesprek met de ouders naar aanleiding van de gemaakte afspraken uit het vorige gesprek (als het vaker dan 1 keer is besproken) • afspraken maken met de pester en ouders over gedragsveranderingen à in Esis noteren.	• Leerkracht • Ouders • Kind • Het wordt beschreven in Esis.
Fase 3 Pesten houdt aan.	• Opnieuw een gesprek met de ouders alleen dan nu met de IB-er of directie erbij. • De school heeft alle activiteiten vastgelegd in ESIS en de school heeft al het mogelijke gedaan om een einde te maken aan het pestprobleem (KJT, groepsgesprekken, individuele gesprekken, met ouders erbij, de afspraken op papier getekend) • Gedragscontract kan worden opgesteld.	• Leerkracht • Intern Begeleider en /of directie coördineert
Fase 4 Pestgedrag	• Als de leerling zich niet aan het gedragscontract houdt grijpt directie in met strengere sancties. Eventueel schorsen.	• leerkracht • de directie coördineert

Het volgende hoofdstuk geeft concrete invullingen en handreikingen voor het pedagogisch begeleiden van alle betrokken partijen.

Begeleiding betrokken partijen

Begeleiding en hulp voor de vier betrokken partijen

De leerkracht neemt duidelijk stelling tegen ongewenst gedrag. De leerkracht biedt in eerste instantie de gepeste leerling bescherming, spreekt met de pester en zijn ouders en spreekt ook met de zwijgende middengroep en de meelopers. Ook de leerkracht zelf dient steun te krijgen. De begeleiding geven we op de Egelantier via een vijf sporen beleid.

Begeleiding van de gepeste leerling

- Medeleven tonen, luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest.
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor, tijdens en na het pesten. Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken.
- Geprobeerd wordt de gepeste leerling in te laten zien dat je op een andere manier kunt reageren. Zoeken en oefenen van een andere reactie, bijvoorbeeld: je niet afzonderen.
- Nagaan welke oplossing de leerling zelf wil.
- De sterke kanten van de leerling benadrukken.
- Praten met de ouders van de gepeste leerling.
- de leerling niet over beschermen; hiermee wordt de leerling juist in een uitzonderingspositie geplaatst waardoor het pesten zelfs kan toenemen.
- In overleg met de Intern Begeleider hulp inschakelen; sociale vaardigheidstrainingen, Jeugdgezondheidszorg, huisarts, schoolbegeleidingsdienst, schoolmaatschappelijk werk

Begeleiding van de pester

- Zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten.
- De gepeste leerling excuses aanbieden.
- In laten zien welke sterke kanten de gepeste heeft en hoe hij deze kan inzetten.
- De leerling leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen en de 'stop –eerst nadenken- houding'.
- Contact tussen ouders en de school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind;
- wat is de oorzaak van het pesten? (bijv. problematische thuissituatie, buiten gesloten voelen, jaloezie, verveling, de baas willen zijn (macht), voortdurende competitie aangaan, in een niet passende rol worden gedrukt).
- In overleg met de Intern Begeleider hulp inschakelen; sociale vaardigheidstrainingen, jeugdgezondheidszorg, huisarts, schoolbegeleidingsdienst, schoolmaatschappelijk werk.

Begeleiding van de andere kinderen van de groep

- De kinderen middels gesprekken en rollenspellen bewust maken van de invloed die ze (kunnen) hebben ten aanzien van het voortbestaan of het stoppen van het pestgedrag.
- De kinderen stimuleren om voor zichzelf op te komen.
- De kinderen stimuleren om voor een ander op te komen.
- De sterke kanten van de gepeste leerling benadrukken.
- Samen spelen en samen werken met het gepeste kind stimuleren door bijvoorbeeld voor de pauze een buiten speelplan te maken (wie speelt met wie, wat en waar).
- De kinderen aanspreken op hun verantwoordelijkheid voor het behoud van een goede sfeer in de groep.
- Herhalen van de school- en groepsregels.
- Benadrukken dat kinderen verschillend mogen zijn.

Begeleiding van de ouders

- Voor de ouders van het gepeste kind is het van belang dat de school serieus omgaat met de aanpak van het pesten.
- Met de ouders van het gepeste kind zal overleg zijn over de aanpak en de begeleiding van hun kind.
- De ouders van de pesters moeten absoluut op de hoogte zijn van wat er met hun kind gebeurt. Zij hebben er recht op te weten dat hun kind in sociaal opzicht bepaald zorgwekkend gedrag vertoont.
- De ouders van de zwijgende middengroep en de meelopers moeten zich bij de leerkracht kunnen melden als zij van hun kind vernemen dat er een kind wordt gepest.
- Ouders kunnen hun kinderen zeggen dat zij het verschrikkelijk vinden als kinderen elkaar pesten. Als hun kind het ziet, het zeker niet mee moet pesten, maar stelling moet nemen.
- Indien het kind die stelling niet durft te nemen, moet het dit altijd aan de ouders of aan de leerkracht vertellen. Praten over pesten is fundamenteel iets anders dan klikken.

Adviezen aan ouders van gepeste kinderen

Als pesten niet op school gebeurt maar op straat, kunt u de ouders van de pester opbellen en voorzichtig vragen er met hun kind over te praten. Gebruik daarbij als argument dat elk kind op straat veilig moet kunnen zijn. Niemand zal dat ontkennen.

Pesten op school kun u het beste direct met de leerkracht bespreken. Ook kunt u bij de contactpersonen van de school terecht.

- Als uw kind al lange tijd is gepest, vraagt dat om een uitgebreide aanpak. Neem contact op met de leerkracht, ga bij de school kijken en lees boeken met uw kind over pesten.
- Als u van uw kind er met niemand over mag praten, steun dan uw kind, geef het achtergrondinformatie en maak uw kind duidelijk dat de school het voorzichtig zal aanpakken.
- Beloon uw kind en help het zijn zelfrespect terug te krijgen.
- Stimuleer uw kind tot het doen van die dingen waarin het goed is en kan uitblinken.
- Wordt uw kind op de sportclub gepest door leeftijd- of klasgenoten, spreek dan de leiding aan om aandacht te besteden aan het pesten en met de kinderen te bespreken dat ieder kind op de club veilig moet zijn.
- Houd de communicatie open, blijf dus in gesprek met uw kind. Doe dat niet op een negatieve manier, maar geef adviezen om aan het pesten een einde te maken. Een negatieve manier van vragen is bijvoorbeeld: wat is er vandaag weer voor ergs gebeurd?
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan komt.
- Laat uw kind opschrijven op tekenen wat het heeft meegemaakt. Dit kan best emotionele reacties bij uw kind oproepen. Op zich is dat niet erg, als het maar geholpen wordt de emoties te uiten en te verwerken.

Adviezen aan ouders van meelopers en zwijgende middengroep

- Neem het kind serieus: het kan ook uw kind overkomen.
- Maak het tot een gemeenschappelijk probleem.
- Weet wat uw kind op de computer doet.
- Corrigeer uw kind als het kind voortdurend anderen buitensluit.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind om voor anderen op te komen.

Adviezen aan ouders van kinderen die pesten

- Neem het probleem serieus.
- Raak niet in paniek. Elk kind loopt kans pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak van het pesten te komen. Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet. Besteed aandacht voor uw kind.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport, zodat het kind genoodzaakt wordt om te gaan met anderen en leert samen te werken.

Begeleiding van de leerkracht

- Hulp aan de leerkracht, in de vorm van steun door de directie en het team.
- Mogelijkheid tot deskundigheidsbevordering en beschikking van achtergrondinformatie over de verschijnselen, signalen, oorzaken, gevolgen en concrete aanpakmogelijkheden m.b.t pesten.

Cyberpesten

Wat is online pesten?

Online pesten is pesten via de computer of via de mobiele telefoon. Het kan op school, maar ook thuis gebeuren. Bijvoorbeeld via de mobiele telefoon op zak hebt, maar ook via de computer.

Je kunt vaak niet zien wie je pest. Je kunt er bovendien ook heel lastig voor weglopen. De scheldwoorden, de beledigingen en de bedreigingen kunnen ervoor zorgen dat je je zelfs in je eigen huis niet meer veilig voelt.

Via de volgende link zie je een filmpje van Youngwise waarin cyberpesten wordt uitgelegd: [Online Pesten on Vimeo](#)

Digitaal pesten

Je moet één ding weten: je staat er niet alleen voor en het is nooit jouw schuld! Hopelijk helpen deze tips jou verder:

- Praat erover met iemand die je vertrouwt. Je ouders, mentor of een goede vriend of vriendin. Je kunt dan screenshots laten zien en samen een plan maken.
- Maak screenshots als bewijs en blokkeer je pesters.
- Gaat het pesten door? Reageer niet op het pestbericht. Hoe moeilijk dat soms ook is.
- Rapporteer berichten met de rapporteerfunctie. Dat is een knop waarop 'rapporteren' staat. Je kunt je vrienden vragen om hetzelfde te doen.

In het volgende filmpje kun je nog meer tips bekijken van MediaMasters: [MediaMasters ThemaMissies Online Pesten2021](#)

Voorkomen van online pesten

- Denk goed na over welke persoonlijke info je van jezelf bekend maakt en voor wie. Houd adresgegevens, telefoonnummers en foto's liever voor jezelf. Bedenk ook goed hoe je je profiel afschermt. Geef nooit je gebruikersnaam en wachtwoord aan iemand anders.
- Let vooral op bij foto's van jezelf: Als je een foto op het internet zet, kan deze gemakkelijk gekopieerd en op een andere website geplaatst worden. Zo kan hij jarenlang terug te vinden zijn, ook als jij hem al weggehaald hebt. Foto's kunnen ook bewerkt worden zonder dat jij dat weet of wil.
- Meld het bij de beheerder van de site waar je gepest wordt. Als je via internet gepest of lastig gevallen wordt, dan kun je dit meestal melden aan de beheerder van de site. Bij Facebook klik je op het vinkje en kun je rapporteren.
- Vertel het aan iemand. Blijf er niet mee rondlopen, maar praat er over met iemand die je vertrouwt.
- Verstuur geen flauwe grappen, dreigmail of haatmail (of appjes).
- Blokkeren. Als iemand je lastig valt of vervelende dingen zegt, weiger of blokkeer hem of haar dan.
- Verbreek het contact. Als een onbekende gemeen tegen je doet, probeer je er dan niets van aan te trekken en verbreek gewoon het contact.
- Bel, mail of app niet zomaar met mensen die je van internet kent, en spreek niet met ze af zonder dat je ouders dat weten.
- Niet reageren. Als je niet reageert, is de lol er vaak snel af.

Hoe en wanneer kan ik aangifte doen van cyberpesten?

Zodra je wordt beledigd of bedreigd, kun je daar aangifte van doen bij de politie. Het is belangrijk om zoveel mogelijk informatie te verzamelen. Dat kan bewijsmateriaal zijn bij een aangifte. Denk aan:

- data en (exacte) tijdstippen.
- e-mailheaders, mail- en internetadressen (URL)
- gebruikersnaam en Nick name(s) van betrokkene(n)
- prints van chatlogs en mailberichten - bewaarde sms-berichten
- schermafdrucken (via print screen of maak een foto)
- Zet bij het chatten altijd het automatisch loggen van gesprekken aan

Meer tips en uitleg over bewijsmateriaal is te vinden op www.internetsporen.nl

WhatsApp

Bij pestgedrag op WhatsApp zorgt de leerkracht voor een groepsgesprek. In de groepen 6 t/m 8 krijgen de leerlingen les van Oké op school over cyberpesten. Het is belangrijk dat ouders hun kinderen monitoren op WhatsApp. Wij laten ouders weten wat er speelt in de groep, zodat ouders ook thuis met hun kind in gesprek gaan.

Bijlage 1 - Voorbeelden van pestgedrag

Verbaal

- Vernederen: "Haal jij alleen de ballen maar uit de bosjes, je kunt niet goed genoeg voetballen om echt mee te doen".
- Schelden: "viespeuk, etterbak, mietje" enz.
- Dreigen: "Als je dat door vertelt, dan grijpen we je".
- Belachelijk maken, uitlachen bij lichaamskenmerken of bij een verkeerd antwoord in de klas.
- Kinderen een bijnaam geven op grond van door de kinderen als negatief ervaren.
- Kenmerken. (rooie, dikke, dunne, flapoor, centenbak enz.)
- Gemene briefjes schrijven om een kind uit een groepje te isoleren of echt steun te zoeken om samen te kunnen spannen tegen een ander kind.

Fysiek

- Trekken en duwen of spugen.
- Schoppen en laten struikelen.
- Krabben, bijten en haren trekken.

Intimidatie

- Een kind achterna blijven lopen of een kind ergens opwachten.
- Iemand in de val laten lopen, de doorgang versperren of klem zetten tussen de fietsen.
- Dwingen om bezit dat niet van jou is af te geven.
- Een kind dwingen bepaalde handelingen te verrichten, bijvoorbeeld geld of snoep meenemen.
- Met een blik in de ogen of met een gebaar een kind dwingen iets te doen..

Isolatie

- Steun zoeken bij andere kinderen dat het kind niet wordt uitgenodigd voor partijtjes en leuke dingetjes.

Uitsluiten

- het kind mag niet meedoen met spelletjes, niet meelopen naar huis, niet komen op een verjaardag.

Stelen of vernielen van bezittingen

- Afpakken van schoolspullen, kleding of speelgoed.
- Beschadigen en kapotmaken van spullen: boeken bekladden, schoppen tegen en gooien met een schoeltas, banden van de fiets lek steken.

Bijlage 2 - Meer informatie

Bronnen voor volwassenen

Boeken

Meer, B. van der (1988) - Zonde van de klas.

Meer, B. van der (2000)- Kinderen en pesten.

Deboutte, G. (2000)- Pesten, wat is het, wat doe je eraan?

Internet

www.pestweb.nl

www.schoolenveiligheid.nl

www.stopdigitaalpesten.nl

www.omgaanmetpesten.nl

Bronnen voor kinderen

Boeken

SurvivalKID Pesten- luc descamps en Gie Deboutte

Spijt - Carrie Slee

Tirannen- Aiden Chambers

Ik roep mijn grote broer- K.M. Peyton

Pudding Tarzan- Ole Lund Kirkegaard

Het pest actieplan- Guy Didelez

Internet

www.pesten.startkabel.nl

www.pestweb.nl

www.kinderen.moed.nl

www.stopdigitaalpesten.nl (met handig en leuk programma om de “dader” te zoeken)

www.diplomaveiliginternet.nl